

Olavi Ristola, syyskuu 2004

ANTTILANMÄEN MUISTELUITA – SOTA-AJAN TUNNELMIA

Sota-aika oli Anttilanmäellä varsin rauhatonta aikaa, koska lähellä sijainneet rautatie ja radioasema olivat vihollisen tärkeimpiä kohteita. Hälytykset olivatkin ainainen riesa. Kun keskellä yötä sireenit soivat, piti lähteä kovalla kiireellä suojaan. Anttilanmäkeläiset menivät yleensä metsän reunaan, Kerinkallion ja Lohkokallion väliselle tielle, jossa oli sankka metsä vielä siihen aikaan.

Pommikoneet menivät yleensä Helsinkiin päin. Niiden kovassa pommilastissa pitämän äänen oppi erottamaan siitä äänestä, minkä ne pitivät tullessaan keveämpänä takaisin. Vanhemmat ihmiset varoittelivat aina tupakkamiehiä: ”Ei saa raapia tikkuja, valo näkyy!”. Tuskinpa se valo sentään näkyi korkealla lentäneisiin pommikoneisiin asti.

Kun sireeni soi vaara ohi -merkkiä, mentiin kiireesti kotiin nukkumaan. Mutta samana yönä saattoi olla useampikin hälytys. Pahimpaan aikaan sitä nukuttiin puolipukeissa ja aina lähtövalmiina. Eivät kaikki kyllä lähteneet mihinkään kotoaan hälytyksenäkään aikana, mutta valoa ei saanut näkyä yhtään ikkunasta ulos. Jos jonkun ikkunasta vähänkin pilkotti valoa, mentiin kyllä hyvin vihaisena hakkaamaan seinään. Siihen aikaan käytettiin mustia pimennysverhoja, paperisia ne tietysti olivat.

Jatkosodan aikana alettiin tehdä pommisuoja Anttilanmäellekin. Ainakin kaksi suojaa tehtiin Vihdinkadun ja Vihdinhaaran nurkille. Toinen tehtiin nykyisen Järviön talon (Vihdinhaara 3 b) ja Hopealähteenkadun Vikströmin talon välissä olevaan penkan reunaan. Se oli melko pitkä suoja, pyöreistä tukeista tehty, jotka oli rautalangalla toisiinsa kovasti kiinni punottu. Penkki oli toisella reunalla, maalattia oli hyvin epätasainen. Kaksinkertaiset ovet molemmissa päissä ja jonkinlainen ilmatorvi oli katolle. Hyvin himmeä lamppu paloi katossa. Vihdinhaaran loppupäässä asuneet ihmiset tulivat sinne Sihvolan talon (Vihdinhaara 5) pihan lävitse toisesta ovesta, muuten olisivatkin joutuneet kiertämään aika mutkan. Se toinen ovi nopeutti tuloa huomattavasti. Vihdinhaarassahan oli siihen aikaan paljon taloja ja melkoisesti myös asukkaita.

Kerran muistan kun taas oltiin suojassa pommitusten aikaan. Kuului kovat rysäykset, suoja vähän heilahti ja hiekka valui katon rakosista. Sisällä tuli melko

hiljaista. Kun hälytys oli ohi, silloisella pellolla, ehkä nykyisen Leantien paikkeilla oli hangessa suuria mustia alueita. Ja kesällä ne pommikuopat olivat vielä pitkään pellolla. Olivat oikein mukavia leikkipaikkoja.

Toinen pommisuoja tehtiin Annantien alapäähän silloisen melko ison kuraojan reunaan, Nuuttilan talon alapuolelle. Mutta se suoja epäonnistui täysin, koska sinne nousi heti vesi sisälle huonon sijaintinsa takia. Enkä muista, että sitä olisi paljonkaan käytetty.

Pahimpaan aikaan täältä kylläkin lähtivät ainakin lapset evakkoon, kenellä vain vähänkin oli paikkaa mihin mennä, koska pommitusten vaara oli suuri. Yksi pommi putosikin Annantien ja Umpikujan välissä olevan Tasangon talon piharakennukseen. Tässä lähellä olleiden talojen ikkunat menivät kaikki säpäleiksi. Meillä Vihdinhaara 1:ssä ei oltu silloin kotona Lahdessa. Sirpaleen reikiä oli talossa melkoisesti, ja vieläkin on niitä nähtävissä Vihdinhaara 1:n seinissä.

Kouluakin yritettiin käydä sota-aikana. Kun hälytys tuli, mentiin kaikki kiireesti alas Anttilanmäen koulun pannuhuoneeseen. Silloinen opettaja Nanny Kyllönen, jo aika iäkäs opettaja, rauhoitteli lapsia. Mutta kyllä hän itse taisi olla eniten hermostunut; otti kamfertitippoja sokeripalan kanssa. Ei sitä hirveästi osattu silloin pelätä. Sota-aika oli nuorille, ainakin pojille, aika jännittävääkin aikaa.